Teşkilâtı Esasiye kanunu

No.
491

Birinci fasıl

Ahkâmı esasiye

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

İKİNCİ MADDE — Türkiye Devletinin dini, dini islâmdır; resmî dili türkçedir; makarrı Ankara şehridir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Hâkimiyet bilâkaydü şart milletindir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletin yegâne ve hakikî mümessili olup millet namına hakkı hâkimiyeti istimal eder.

BEŞİNCİ MADDE — Teşri salâhiyeti ve icra kudreti Büyük Millet Meclisinde tecelli ve temerküz eder.

ALTINCI MADDE — Meclis, teşriî salâhiyetini bizzat istimal eder.

YEDİNCİ MADDE — Meclis, icra salâhiyetini, kendi tarafından müntahap Reisicumhur ve onun tâyin edeceği bir İcra Vekilleri Heyeti marifetiyle istimal eder.

Meclis, Hükûmeti her vakit murakabe ve iskat edebilir.

SEKİZİNCİ MADDE — Hakkı kaza, millet namına, usulü ve kanunu dairesinde müstakıl mehakim tarafından istimal olunur.

İkinci fasıl

Vazifei teşriiye

DOKUZUNCU MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi kanunu mahsusuna tevfikan millet tarafından müntahap mebuslardan müteşekkildir.

ONUNCU MADDE — On sekiz yaşınıikmal eden her erkek Türk mebusan intihabına iştırak etmek hakkını haizdir.

ON BİRİNCİ MADDE — Otuz yaşını ikmal eden her erkek Türk, mebus intihap edilmek salâhiyetini haizdir.

ON İKİNCİ MADDE — Ecnebi hizmeti resmiyesinde bulunanlar, mücazatı terhibiye veya sirkat, sahtekârlık, dolandırıcılık, emniyeti suiistimal, hileli iflâs cürümlerinden biriyle mahkûm olanlar, mahcurlar, tabiiyeti ecnebiye iddiasında bulunanlar, hukuku medeniyeden iskat edilmiş olanlar Türkçe okuyup yazmak bilmeyenler mebus intihap olunamazlar.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Büyük Millet Meclisinin intihabı dört senede bir kere icra olunur.

Müddeti biten mebusların tekrar intihap edilmesi caizdir.

Sabık Meclis lâhık Meclisin içtimaına kadar devam eder.

Yeni intihabın icrasına imkân görülmediği takdirde içtima devresinin bir sene temdidi caizdir.

Her mebus yalnız kendini intihap eden dairenin değil, umumun vekilidir.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Büyük Millet Meclisi, her teşrinisani iptidasında davetsiz toplanır.

Meclis, âzasının memleket dahilinde devir, tetkik ve murakabe vazifelerinin ihzarı ve teneffüs ve istirahatleri için senedealtı aydan fazla tatili faaliyet edemez.

ON BEŞİNCİ MADDE — Kanun teklif etmek hakkı Meclis âzasına ve İcra Vekilleri Heyetine aittir.

ON ALTINCI MADDE — Mebuslar Meclise iltihak ettiklerinde şu şekilde tah-

lif olunurlar: [Vatan ve milletin saadet ve selâmetine ve milletin bilâ kaydü şart hâkimiyetine mugayir bir gaye takip etmiyeceğime ve Cumhuriyet esaslarına sadakatten ayrılmıyacağıma Vallahi].

ON YEDİNCİ MADDE — Hiç bir mebus meclis dahilindeki rey ve mütalâasından ve beyanatından ve meclisteki rey ve mütalâasının ve beyanatının meclis haricinde irad ve izharından dolayı mesul değildir. Gerek intihabından evvel ve gerek sonra aleyhine cürüm isnat olunan bir mebusun maznunen isticvabı veya tevkifi veyahut muhakemesinin icrası Heyeti Umumiyenin kararına menuttur. Cinai cürmü meşhut bundan müstesnadır. Ancak bu takdirde Makamı aidi Meclisi derhal haberdar etmekle mükelleftir. Bir mebusun intihabından evvel veya sonra aleyhine sâdır olmuş cezai bir hükmün infazı mebusluk müddetinin hitamına talik olunur. Mebusluk müddeti esnasında müruruzaman cereyan etmez.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Mebusların senevi tahsisatları kanunu mahsus ile tâyin olunur.

ON DOKUZUNCU MADDE — Tatil esnasında reisicumhur veya Meclis reisi lüzum görürse Meclisi içtimaa dâvet edebileceği gibi âzadan beşte biri tarafından talep vuku bulursa Meclis reisi dahi Meclisi içtimaa davet eder.

YİRMİNCİ MADDE — Meclis müzakeratı alenidir ve harfiyen neşrolunur. Fakat Nizamnamei dahilide münderiç şeraite tevfikan Meclis hafi celseler dahi aktedebilir ve hafi celseler müzakeratının neşri Meclisin kararına menuttur.

YİRMİ BİRİNCİ MADDE — Meclis, müzakeratını kendi Nizamnamei dahilisi mucibince icra eder.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Sual ve istizah ve Meclis tahkikatı Meclisin cümlei salâhiyetinden olup şekli tatbikı Nizamnamei dahili ile tâyin olunur.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Mebusluk ile Hükûmet memuriyeti bir zat uhdesinde içtima edemez.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti Umumiyesi Her teşrinisani iptidasında bir sene için kendisine bir reis ve üç reis vekili intihap eder.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — İntihap devresinin hitamından evvel Meclis adedi mürettebinin ekseriyeti mutlakasiyle intihabat tecdit olunursa yeni içtima eden Meclisin intihap devresi ilk teşrinisaniden başlar.

Teşrinisaniden evvel vâkı olan içtima, Fevkalâde bir içtima addolunur.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Büyük Millet Meclisi ahkâmı şeriyenin tenfizi, kavaninin vazı, tadili, tefsiri, fesih ve ilgası, devletlerle mukavele, muahede ve sulh akdi, harp ilânı, Muvazenei umumiyei maliye ve Devletin umum hesabı katî kanunlarının tetkik ve tasdikı, meskûkât darbı, inhisar ve malî taahhüdü mutazammın mukavelât ve imtiyazatın tasdik ve feshi, umumî ve hususi af ilânı, cezaların tahfif veya tahvili, tahkikat ve mücazatı kanuniyenin tecili, mahkemelerden sâdır olup katiyet kesbetmiş olan idam hükümlerinin infazı gibi vezaifi bizzat kendi ifa eder.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Bir mebusun vatana hiyanet ve mebusluğu zamanında irtikâp töhmetlerinden biriyle müttehem olduğuna Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti Umumiyesi âzayi mevcudesinin sülüsanı ekseriyeti ârasiyle karar verilir veyahut on ikinci maddede münderiç ceraimden biriyle mahkûm olur ve mahkûmiyeti kaziyei muhkeme halini alırsa mebusluk sıfatı zail olur.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — İstifa, esbabı meşrua dolayısiyle mahcuriyet, bilâ mezuniyet ve mazeret iki ay Meclise ademi devam veyahut memuriyet kabulü hallerinde mebusluk sakıt olur.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Yukarıki maddeler mucibince mebusluk sıfatı zail veya sakıt olan veyahut vefat eden mebusun yerine bir diğeri intihap olunur.

OTUZUNCU MADDE — Büyük Millet Meclisi, kendi zabıtasını reisi marifetiyle tanzim ve idare eder.

Üçüncü fasıl

Vazifei icraiye

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Türkiye Reisicumhuru Büyük Millet Meclisi Heyeti Umumiyesi tarafından ve kendi âzası meyanından bir intihap devresi için intihap olunur. Vazifei riyaset yeni Reisicumhurun intihabına kadar devam eder. Tekrar intihap olunmak caizdir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Reisicumhur Devletin reisidir. Bu sıfatla merasimi mahsusada Meclise ve lüzum gördükçe İcra Vekilleri Heyetine riyaset eder. Reisicumhur Riyaseti Cumhur makamında bulundukça Meclis münakaşat ve müzakeratına iştirak edemez ve rey veremez.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Reisicumhur hastalık ve memleket haricinde seyahat gibi bir sebeple vezaifini ifa edemez veya vefat, istifa ve sair sebep dolayısiyle Cumhuriyet riyaseti inhilâl ederse Büyük Millet Meclisi Reisi vekâleten Reisicumhur vezaifini ifa eder.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Cumhur Riyasetinin inhilâlinde Meclis müçtemi ise yeni Reisicumhuru derhal intihap eder.

Meclis müçtemi değilse Reis tarafından hemen içtimaa davet edilerek Reisicumhur intihap edilir. Meclisin intihap devresi hitam bulmuş veya intihabatın tecdidine karar verilmiş olursa Reisicumhuru gelecek Meclis intihap eder.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Reisicumhur Meclis tarafından kabul olunan kanunları on gün zarfında ilân eder.

Teşkilâtı Esasiye kanunu ile bütçe kanunları müstesna olmak üzere ilânını muvafık görmediği kanunları bir daha müzakere edilmek üzere esbabı mucbesiyle birlikte keza on gün zarfında Meclise iade eder.

Meclis, mezkûr kanunu bu defada kabul ederse, onun ilânı Reisicumhur için mecburidir.

OTUZ ALTINCI MADDE — Reisicumhur, her sene teşrinisanide Hükümetin geçen seneki faliyetine ve o sene ittihaz edilmesi münasip görülen tedbirlere dair bir nutuk irat eder veyahut Başvekile kıraat ettirir.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Reisicumhur, ecnebi devletlerin nezdine Türk Cumhuriyetinin siyasi mümessillerini tâyin ve ecnebi devletlerin siyasi mümessillerini kabul eder.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Reisicumhur intihabı akabinde ve Meclis huzurunda şu suretle yemin eder:

[Reisicumhur sıfatiyle Cumhuriyetin kanunlarına ve hakimiyeti milliye esaslarına riayet ve bunları müdafaa, Türk milletinin saadetine sadıkane ve bütün kuvvetimle sarfı mesai, Türk Devletine teveccüh edecek her tehlikeyi kemali siddetle men, Türkiye'nin şan ve şerefini vikaye ve ilâya ve deruhde ettiğim vazifenin icabatına hasrı nefsetmekten ayrılmıyacağıma (Vallahi)].

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Reisicumhurun ısdar edeceği bilcümle mukarrerat Başvekil ile vekili aidi taraflarından imza olunur.

KIRKINCI MADDE — Başkumandanlık Türkiye Büyük Millet Meclisinin şahsiyeti mâneviyesinde mündemiç olup Reisicumhur tarafından temsil olunur. Kuvayi harbiyenin emir ve kumandası hazarda kanunu mahsusuna tevfikan Erkânı

harbiyei umumiye riyasetine ve seferde İcra Vekilleri Heyetinin inhası üzerine Reisicumhur tarafından nasbedilecek zata tevdi olunur.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Reisicumhur hiyaneti vataniye halinde Büyük Millet Meclisine karşı mesuldür. Reisicumhurun ısdar edeceği bilcümle mukarrerattan mütevellit mesuliyet 39 ncu madde mucibince mezkûr mukarreratı imza eden Başvekil ile vekili aidine racidir. Reisicumhurun hususatı şahsiyesinden dolayı mesuliyeti lâzımgeldikte işbu Teşkilâtı Esasıye kanununun masuniyeti teşriiyeye taallûk eden 17 nci madesi mucibince hareket edilir.

KIRK İKİNCİ MADDE — Reisicumhur, Hükümetin inhası üzerine daimî malûliyet veya şeyhuhet gibi şahsi sebeplerden dolayı muayyen efradın cezalarını ıskat veya tahfif edebilir.

Reisicumhur, Büyük Millet Meclisi tarafından ittiham edilerek mahkûm olan vekiller hakkında bu salâhiyeti istimal edemez.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Reisicumhurun tahsisatı kanunu mahsus ile tâyin olunur.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Başvekil, Reisicumhur canibinden ve Meclis âzası meyanından tâyin olunur.

Sair vekiller Başvekil tarafından, Meclis âzası arasından intihap olunarak heyeti umumiyesi Reisicumhurun tasdikiyle Meclise arzolunur.

Meclis müçtemi değilse arz keyfiyeti Meclisin içtimaına talik olunur.

Hükümet hattı hareket ve siyasi noktai nazarını âzami bir hafta zarfında Meclise bildirir ve itimat talep eder.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Vekiller Başvekilin riyaseti altında (İcra Vekilleri Heyeti) ni teşkil ederler.

KIRK ALTINCI MADDE — İcra Vekilleri Heyeti Hükümetin umumî siyasetinden müştereken mesuldür.

Vekillerden her biri kendi salâhiyeti dairesindeki icraattan ve maiyetinin efal ve muamelâtından ve siyasetinin umumî istikametinden münferiden mesuldür.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Vekillerin vazife ve mesuliyetleri kanunu mahsus ile tâyin olunur.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Vekâletlerin adedi kanunla tâyin olunur.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — Mezun veyahut herhangi bir sebeple mazur olan bir vekile, İcra Vekilleri Heyeti âzasından bir diğeri muvakkaten niyabet eder. Ancak bir vekil bir vekâletten fazlasına niyabet edemez.

ELLİNCİ MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisince İcra Vekillerinden birinin Divanı âliye sevkine dair verilen karar vekâletten sukutunu dahi mutazammındır.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — İdarî dâva ve ihtilâfları rüyet ve hal, Hükümetçe ihzar ve tevdi olunacak kanun lâyihaları ve imtiyazı mukavele ve şartnameleri üzerine beyanı mütalâa, gerek kendi kanunu mahsusu ve gerek kavanini saire ile muayyen vezaifi ifa etmek üzere bir Şûrayi devlet teşkil edilecektir. Şûrayi devletin rüesa ve âzası vezaifi mühimmede bulunmuş, ilim, ihtisas tecrübeleri ile mütemayiz zevat meyanından Büyük Millet Meclisince intihap olunur.

ELLİ İKİNCİ MADDE — İcra Vekilleri Heyeti, kanunların suveri tatbikıyesini irae veyahut kanunun emrettiği hususatı tesbit için ahkâmı cedideyi muhtevi olmamak ve Şûrayi devletin nazarı tetkikinden geçirilmek şartiyle nizamnameler tedvin eder.

Nizamnameler Reisicumhurun imza ve ilâniyle mamulünbih olur.

Nizamnamelerin kavanine mugayereti iddia olundukta bunun mercii halli Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

Dördüncü fasıl

Kuvvei kazaiye

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Mahkemelerin teşkilâtı, vazife ve salâhiyetleri kanunla muayyendir.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Hâkimler bilcümle dâvaların muhakemesinde ve hükmünde müstakil ve her türlü müdahalâttan âzade olup ancak kanunun hükmüne tabidirler.

Mahkemelerin mukarreratını Türkiye Büyük Millet Meclisi ve İcra Vekilleri Heyeti hiç bir veçhile tebdil ve tagyir ve tehir ve infazı ahkâmına mümanaat edemez.

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Hâkimler kanunen muayyen olan usul ve ahval haricinde azlolunamazlar.

ELLİ ALTINCI MADDE — Hâkimlerin evsafı, hukuki, vezaifi maaş ve muhassasatları ve sureti nasp ve azilleri kanunu mahsus ile tâyin olunur.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Hâkimler kanunen muayyen vezaiften başka umumî ve hususi hiç bir vazife deruhte edemezler.

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Mahkemelerde muhakemat alenidir.

Yalnız Usulü muhakemat kanunu mucibince bir muhakemenin hafiyyen cereyanına mahkeme karar verebilir.

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Herkes, mahkeme huzurunda hukukunu müdafaa için lüzum gördüğü meşru vesaiti istimalde serbesttir.

ALTMIŞINCI MADDE — Hiç bir mahkeme, vazife ve salâhiyeti dahilinde olan dâvaları rüyetten imtina edemez. Vazife ve salâhiyet haricinde olan dâvalar ancak bir karar ile reddolunur.

Divanı Âli

ALTMIŞ BİRİNCİ MADDE — Vazifelerinden münbais hususatta İcra Vekilleriyle Şûrayi devlet ve Mahkemei temyiz rüesa ve âzasını ve Başmüddeiumumiyi muhakeme etmek üzere bir (Divanı Âli) teşkil edilir.

ALTMIŞ İKİNCİ MADDE — Divanı Âli âzalığı için on biri Mahkemei temyiz, onu Şûrayi devlet rüesa ve âzası meyanından ve kendi heyeti umumiyeleri tarafından ledeliktiza reyi hafi ile yirmi bir zat intihap olunur.

Bu zevat reyi hafi ve ekseriyeti mutlaka ile içlerinden birini reis ve birini reis vekili intihap ederler.

ALTMIŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Divanı Âli bir reis ve on dör âza ile teşekkül ve ekseriyeti mutlaka ile karar ittihaz eder.

Mütebaki altı zat ledelicap heyetin noksanını ikmal için ihtiyat âza vaziyetindedirler.

İşbu ihtiyat âza üçü Mahkemei temyiz. üçü Şûrayi devletten müntehap âza arasından olmak üzere kura ile tefrik olunurlar.

Reisliğe ve reis vekilliğine intihap olunanlar bu kuraya dahil olmazlar.

ALTMIŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Divanı Âlinin Müddeiumumiliği Başmüddeiumumilik tarafından ifa olunur.

ALTMIŞ BEŞİNCİ MADDE — Divanı Âlinin kararları katidir.

ALTMIŞ ALTINCI MADDE — Divanı Âli mevzu kanunlara tevfikan muhakeme icra ve hüküm ita eder.

ALTMIŞ YEDİNCİ MADDE — Divanı Âli görülen lüzum üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi karariyle teşkil olunur.

Beşinci fasıl

Türklerin hukuku âmmesi

ALTMIŞ SEKİZİNCİ MADDE — Her Türk hür doğar, hür yaşar.

Hürriyet, başkasına muzır olmıyacak her türlü tasarrufatta bulunmaktır.

Hukuku tabiiyeden olan hürriyetin herkes için hududu başkalarının hududu hürriyetidir. Bu hudut ancak kanun marifetiyle tesbit ve tâyin edilir.

ALTMIŞ DOKUZUNCU MADDE — Türkler kanun nazarında müsavi ve bilâistisna kanuna riayetle mükelleftirler. Her türlü zümre, sınıf, aile ve fert imtiyazları mülga ve memnudur.

YETMİŞİNCİ MADDE — Şahsi masuniyet, vicdan, tefekkür, kelâm, neşir, seyahat, akit, sai ve amel, temellük ve tasarruf, içtima, cemiyet, şirket, hak ve hürriyetleri Türklerin tabii hukukundandır.

YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Can, mal, ırz, mesken her türlü taarruzdan masundur.

YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Kanunen muayyen olan ahval ve eşkâlden başka bir suretle hiç bir kimse derdest ve tevkif edilemez.

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — İşkence, eziyet, müsadere ve angarya memnudur.

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Menafii umumiye için lüzumu usulen tahakkuk etmedikçe ve kanunu mahsus mucibince değer pahası peşin verilmedikçe hiç bir kimsenin malı istimval ve mülkü istimlâk olunamaz.

Fevkalâde ahvalde kanun mucibince tahmil olunacak nakdî, aynî ve sayü amele müteallik mükellefiyetler müstesna olmak üzere hiç bir kimse hiç bir fedakârlığa icbar edilemez.

YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Hiç bir kimse mensup olduğu din, mezhep, tarikat ve felsefi içtihadından dolayı muahaze edilemez. Asayiş, âdabı muaşereti umumiye ve kavanine mugayir olmamak üzere her türlü âyinler serbesttir.

YETMİŞ ALTINCI MADDE — Kanun ile muayyen olan usul ve ahval haricinde kimsenin meskenine girilemez ve üzeri taharri edilemez.

YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Matbuat, kanun dairesinde serbesttir ve neşredilmeden evvel teftiş, muayeneye tabi değildir.

YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Seferberlikte idarei örfiye halinde veyahut müstevli emrazdan dolayı kanunen müttehaz tedabir icabatından olarak vazedilecek takayyüdat müstesna olmak üzere seyahat hiç bir suretle takyidata tabi tutulamaz.

YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Ukudun, sayü amelin, temlik ve tasarrufun, içtimaatın, cemiyetlerin ve şirketlerin hududu hürriyeti kanunlar ile musarrahtır.

SEKSENİNCİ MADDE — Hükûmetin nezaret ve murakabesi altında ve kanun dairesinde her türlü tedrisat serbesttir.

SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Postalara verilen evrak, mektuplar ve her nevi emanetler salâhiyettar müstantık ve mahkeme kararı olmadıkça açılamaz ve telgraf ve telefon ile vâkı olan muhaberatın mahremiyeti ihlâl olunamaz.

SEKSEN İKİNCİ MADDE — Türkler, gerek şahıslarına, gerek âmmeye müteallik olarak kavanin ve nizamata muhalif gördükleri hususatta merciine ve Türkiye Büyük Millet Meclisine münferiden veya müçtemian ihbar ve şikâyette bulunabilirler. Şahsa ait olarak vukubulan müracaatın neticesi müstediye tahriren tebliğ olunmak mecburidir.

SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir mahkemeye celp ve sevkolunamaz.

SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Vergi, Devletin umumî masarifine halkın iştiraki demektir.

Bu esasa mugayir olarak hakikî veya hükmi şahıslar tarafından veya onlar namına rüsum, âşar ve sair tekâlif alınması memnudur.

SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Vergiler ancak bir kanun ile tarh ve cibayet olunabilir.

Devlet, vilâyet idarei hususiyeleri ve belediyelerce taamülen cibayet edilmekte olan rüsum ve tekâlifin kanunları tanzim edilinceye kadar kemakân cibayete devam olunabilir.

SEKSEN ALTINCI MADDE — Harp halinde veya harbi icap ettirecek bir vaziyet hudusunda veya isyan zuhurunda veyahut vatan ve Cumhuriyet aleyhinde kuvvetli ve fiilî teşebbüsat vukuunu müeyyit katî emarat görüldükte İcra Vekilleri Heyeti müddeti bir ayı tecavüz etmemek üzere umumî veya mevziî idarei örfiye ilân edebilir ve keyfiyet hemen Meclisin tasdıkına arzolunur. Meclis idarei örfiye müddetini, indelicap tezyit veya tenkis edebilir. Meclis müçtemi değilse derhal içtimaa dâvet olunur.

İdarei örfiyenin fazla temadisi Meclisin kararına mütevakkıftır. İdarei örfiye, şahsi ve ikametgâh masuniyetlerinin, matbuat, müraselât, cemiyet, şirket hürriyetlerinin muvakkaten takyit veya taliki demektir.

İdarei örfiye mıntakasiyle bu mıntaka dahilinde tatbik olunacak ahkâm ve muamelâtın sureti icrası ve harp halinde dahi masuniyet ve hürriyetlerin tarzı takyit ve taliki kanunla tesbit olunur.

SEKSEN YEDİNCİ MADDE — İptidai tahsil bütün Türkler için mecburi Devlet mekteplerinde meccanidir.

SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariyle (Türk) ıtlak olunur.

Türkiye'de veya hariçte bir Türk babanın sülbünden doğan veyahut Türkiye'de mütemekkin bir ecnebi babanın sülbünden Türkiye'de doğup da memleket dahilinde ikamet ve sinni rüşte vüsulünde resmen Türklüğü ihtiyar eden veyahut Vatandaşlık kanunu mucibince Türklüğe kabul olunan herkes Türktür. Türklük sıfatı kanunen muayyen olan ahvalde izaa edilir.

Altıncı fasıl

Mevaddı muteferrika

Vilâyat

SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Türkiye Corafi vaziyet ve iktisadi münasebet noktai nazarından vilâyetlere, vilâyetler kazalar, kazalar nahiyelere münkasemdir ve nahiyeler de kasaba ve köylerden terekküp eder.

DOKSANINCI MADDE — Vilâyetlerle şehir, kasaba ve köyler hükmî şahsiyeti haizdir.

DOKSAN BİRİNCİ MADDE — Vilâyetler umuru tevsii mezuniyet ve tefriki vezaif esası üzerine idare olunur.

Memurin

DOKSAN İKİNCİ MADDE — Hukuku siyasiyeyi haiz her Türk ehliyet ve istihkakına göre Devlet memuriyetlerinde istihdam olunmak hakkını haizdir.

DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Bilûmum memurların evsafı, hukuku, vezaifi, maaş ve muhassasatı ve sureti nasıp ve azilleri ve terfi ve terakkileri kanunu mahsus ile muayyendir.

DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Kanuna muhalif olan umurda âmire itaat memuru mesuliyetten kurtaramaz.

Umuru maliye

DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Muvazenei umumiye kanunu mütaallik olduğu senei maliyenin dühulünde mevkii icraya konulabilmek için lâyihası ve merbutu bütçeler ve cetveller nihayet teşrinisaninin iptidasında Meclise takdim olunur.

DOKSAN ALTINCI MADDE — Devlet emvalinden muvazene haricinde sarfiyat caiz değildir.

DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Muvazenei umumiye kanununun hükmü bir seneye mahsustur.

DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Hesabı katî kanunu mütaallik olduğu sene bütçesinin devrei hesabiyesi zarfında istihsal olunan varidat ile yine o sene vukubulan tediyatın hakikî miktarını mübeyyin kanundur. Bunun şekil ve taksimatı Muvazenei umumiye kanununa tamamiyle mütenazır olacaktır.

DOKSAN DOKZUNCU MADDE — Hesabı katî kanununun lâyihası mütaallik olduğu senenin sonundan itibaren nihayet ikinci senenin teşrinisanisinin iptidasına kadar Büyük Millet Meclisine takdim olunmak mecburidir.

Teşkilâtı esasiye kanununa ait zevabıt

YÜZÜNCÜ MADDE — Büyük Millet Meclisine merbut ve Devletin varidat ve masirifatını kanunu mahsusuna tevfikan murakabe ile mükellef bir Divanı muhasebat müessesetir.

YÜZ BİRİNCİ MADDE — Divanı muhasebat umumî mutabakat beyannamesini taallûk ettiği Hesabı katî kanununun Maliyece Büyük Millet Meclisine takdimi tarihinden itibaren nihayet altı ay zarfında Meclise takdim eder.

YÜZ İKİNCİ MADDE — İşbu Teşkılâtı Esasiye kanununun tadili aşağıdakı şeraite tabidir:

Tadil teklifi Meclis âzayi mürettebesinin lâakal bir sülüsü tarafından imza olunmak şarttır.

Tadilât ancak adedi mürettebin sülüsanı ekseriyeti ârasiyle kabul olunabilir.

İşbu kanunun şekli Devletin Cumhuriyet olduğuna dair olan birinci maddesinin tadil ve tağyiri hiç bir suretle teklif dahi edilemez.

YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Teşkilâtı Esasiye kanununun hiç bir maddesi, hiç bir sebep ve bahane ile ihmal veya tadil olunamaz. Hiç bir kanun Teşkilâtı Esasiye kanununa münafi olamaz.

YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — 1293 tarihli Kanunu Esasi ile mevaddı muaddelesi ve 20 kânunusani 1337 tarihli Teşkilâtı Esasiye kanunu ve müzeyyelâtı ve tadilâtı mülgadır.

YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun tarihi neşrinden itibaren meriyülicradır.

MUVAKKAT MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisine intihap edilen ve edilecek olan bilûmum mensubini askeriyenin tabi olacakları şerait hakkındaki 19 kânunuevvel 1339 tarihli kanun ahkâmı bakidir.

16 ramazan 1342 ve 20 nisan 1340

Meclis Heyeti Umumiyesince kabulü	:	*Kırk ikinci içtımaın ikinci celsesinde*	
Cumhuriyet riyasetine tebliği	:	*21 . IV . 1340 tarih ve 2/229 No. lu tezkere ile*	
Berayi neşir ve ilân kanunun Başvekâlete tebliğ edildiğini müş'ir Cumhuriyet Riyasetinden mevrut tezkerenin tarih ve numarası	:	*23 . IV . 1340 ve 6/465*	
Müzakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cilt ve sayıfa numaraları	:	*Cilt*	*Sayıfa*
		7	*241:287,290:291,516:566,825:858,859:862.909:910*
		8	*103:139,381:420.430:438,465:466,683:720,1005:1042*

213 : 566